



JAARVERSLAG 2022

Inhoud

1	Missie, visie en doelstellingen	2
1.1	Missie	2
1.2	Visie	2
1.3	Doelstellingen.....	2
1.4	Participatory storytelling.....	2
2	Bestuursverslag.....	3
2.1	Bestuursvergaderingen	3
2.2	Bestuurswissel.....	3
2.3	Opgave UBO-register.....	3
2.4	Statutenwijziging.....	3
3	Activiteitenverslag	3
3.1	Erasmiaanse Namen 2022.....	3
3.2	Het Vergeten Lyceum.....	6

1 Missie, visie en doelstellingen

1.1 Missie

Stichting Sanderling richt zich op het verzamelen en beschikbaar maken van authentieke verhalen, herinneringen, ervaringen, dromen en ideeën van en over gewone mensen binnen de domeinen natuur, cultuur en ontmoetingen. Zo wil de stichting mensen inspireren en verbinden, vastleggen wat niet vergeten mag worden, schoonheid en vergankelijkheid vastleggen, participatie stimuleren en bewustwording kweken voor wat onze wereld waardevol maakt: natuur, cultuur en intermenselijk contact. De verhalen die de stichting wil verzamelen vallen uiteen in twee groepen: verhalen, herinneringen en ervaringen (gericht op het verleden) en dromen en ideeën (gericht op de toekomst).

1.2 Visie

Stichting Sanderling droomt van een wereld waarin mensen de waarde inzien van natuur, cultuur en intermenselijk contact.

1.3 Doelstellingen

Met haar projecten heeft Stichting Sanderling de volgende doelstellingen:

- Mensen inspireren en verbinden,
- Vastleggen wat niet vergeten mag worden,
- Schoonheid en vergankelijkheid vastleggen,
- Participatie stimuleren,
- Bewustwording kweken voor wat onze wereld waardevol maakt: natuur, cultuur en intermenselijk contact.

1.4 Participatory storytelling

Stichting Sanderling richt zich op *participatory storytelling*, een meerstemmige vorm van verhalen vertellen waarbij mensen hun eigen ervaringen, herinneringen, dromen en ideeën delen over een overkoepelend thema. Uit de samengevoegde verhalen ontstaat een web van betekenis; een meerstemmige kroniek die het individuele overstijgt.

2 Bestuursverslag

2.1 Bestuursvergaderingen

In 2022 is het bestuur tweemaal samengekomen, eenmaal fysiek en eenmaal online.

2.2 Bestuurswissel

Op 7 februari 2022 verleende het bestuur verleende décharge aan voorzitter Caecilia van Stigt. Zij was bijna vier jaar voorzitter van Stichting Sanderling.

Penningmeester Rik Zagers was bereid een tweede termijn zitting te nemen in het bestuur. Mark-David Levin werd verwelkomd als nieuw bestuurslid en voorzitter.

2.3 Opgave UBO-register

Op 24 maart 2022 zijn alle UBO's (Ultimate Beneficial Owners) van Stichting Sanderling opgegeven bij de Kamer van Koophandel.

2.4 Statutenwijziging

Op 22 april 2022 zijn de statuten van Stichting Sanderling gewijzigd om te voldoen aan de nieuwe Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR). Het bestuursmodel is omgezet in een dualistisch bestuursmodel met een Raad van Toezicht en een uitvoerend bestuur.

3 Activiteitenverslag

3.1 Erasmiaanse Namen 2022

In 2022 ging het project Erasmiaanse Namen zijn derde jaar in. Elk jaar in mei richt Stichting Sanderling op het Rotterdamse Erasmiaans Gymnasium samen met leerlingen een tentoonstelling in die de verhalen belicht achter de 'lege' namen van de Erasmiaanse oorlogsslachtoffers. Niets brengt de oorlog immers zo dichtbij als oorlogsslachtoffers van de eigen school. In 2022 was Stichting Sanderling ook nauw betrokken bij de organisatie van de plechtigheid. Zo regelde Stichting Sanderling de gastspreker en was zij nauw betrokken bij de voordrachten. Voorafgaand aan de plechtigheid werd de film Erasmiaanse Namen getoond, die Stichting Sanderling produceerde in 2020. De film is hier te zien:

<https://youtu.be/LV3ZZv5FPDo>.

Plechtigheid

Als gastspreker had Stichting Sanderling in overleg met school oud-leerling Lex Lensink gevraagd. Hij vertelde de leerlingen het indrukwekkende verhaal van zijn moeder, Erasmiaan Rita Lensink-Bosman. Zij was twaalf jaar aan het begin van de oorlog. Rita moest tijdens de

oorlog van school vanwege haar Joodse achtergrond. Ze kwam achtereenvolgens terecht op het Joods Lyceum, op 'concentratiekasteel' De Schaffelaar in Barneveld, in het doorvoerkamp Westerbork en uiteindelijk in concentratiekamp Theresienstadt. Haar ouderlijk gezin wist de oorlog te overleven doordat hun vader hen aanmeldde voor een trein die naar Zwitserland zou gaan. Dat gebeurde ook. De titel van de lezing, 'Lichtjes in het donker', verwees naar de twinkelende lichtjes van het vrije Zwitserland die de treinreizigers 's nachts zagen aan de overkant van het Bodenmeer.



Gastspreker Lex Lensink vertelt het verhaal van de deportatie van zijn moeder, Erasmiaan Rita Lensink-Bosman.

Voorafgaand aan de lezing was er een toespraak van de rector. Na de lezing lazen leerlingen de namen voor van de 130 Erasmiaanse oorlogsslachtoffers. Hierna konden de leerlingen een bezoek brengen aan de tentoonstelling.



De leerlingen luisteren aandachtig naar de toespraak van rector Bouwien Bovenberg.

Tentoonstelling

In 2022 hingen op de tentoonstelling nogmaals de levensverhalen van de Erasmiaanse Namen die in 2020 en 2021 onderzocht waren, plus het levensverhaal van Simon 'Siem' Kleinkramer, die in 2022 is onderzocht door leerling Julius Veer. Tot dusverre was er nauwelijks iets bekend over Simons korte leven. Julius vond echter een paar uitzonderlijke bronnen. Zo kon hij een beeld schetsen van wat Simon Kleinkramer overkwam tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Met de tentoonstelling nodigt de school de huidige generatie Erasmianen uit om zowel letterlijk als figuurlijk langer stil te staan bij de personen die schuilgaan achter de namen.



Educatief project

In 2022 gaven drie zesdeklassers zich op om hun profielwerkstuk te schrijven over een van de Erasmiaanse oorlogsslachtoffers. Alle drie kozen zij een naam van de shortlist:

- **Alexander Glaser** (Nijmegen, 1884 – Auschwitz, 1943) – weggevoerd als patiënt van de Joodse psychiatrische instelling Het Apeldoornsche Bos
- **Martha Froukje Mees** (Veendam, 1892 – Ravensbrück, 1945) – opgepakt wegens verzet
- **Louis Sigismund Asch** (Antwerpen 1913 – Auschwitz, 1942) – gedeporteerd vanwege zijn Joodse achtergrond

De levensverhalen van deze drie Erasmianen komen in 2023 te hangen op de tentoonstelling Erasmiaanse Namen. Dankzij de combinatie van educatief project en tentoonstelling groeit de tentoonstelling elk jaar aan met nieuwe verhalen.

Historisch onderzoek

Met behulp van José Martin (van Herinneringscentrum Kamp Westerbork) en Herman van Rens (auteur van het boek *Tussenstation Cosel*) kon Anne Schram van Stichting Sanderling de twee laatste vermissingen van het Erasmiaans Gymnasium invullen. Oud-leerling Joachim van Dantzig kwam om in of nabij Kovno of Reval, na 15 mei 1944. Mozes van Bueren kwam om in 1943 in Majdanek of Sobibor. Bij beide namen stond tot nu toe 'Vermist'.

Media-aandacht

- **Het Gymnasium; Het verhaal van een eigengereid schooltype (2022).** Het zesde hoofdstuk van dit boek, 'Vluchten in de klassieken. Het gymnasium in oorlogstijd', begint en eindigt met het project Erasmiaanse Namen. Het boek is geschreven door NRC-redacteur Mirjam Remie.
- **Over... Sliedrecht (2022).** In 2022 verscheen in *Over... Sliedrecht*, het orgaan van de Historische Vereniging Sliedrecht, in twee delen het verhaal van Erasmiaan Simon Kleinkramer, die na de meidagen van 1940 naar familie in Sliedrecht verhuisde. Simon Kleinkramer werd in het kader van het project Erasmiaanse Namen onderzocht door Erasmiaan Julius Veer. Anne Schram deed uitgebreid aanvullend onderzoek.
- **Tolle Belege (2022).** Het verhaal van Simon 'Siem' Kleinkramer werd ook gepubliceerd in *Tolle Belege*, het blad van Semper Floreat, de oud-leerlingvereniging van het Erasmiaans Gymnasium.
- **Nieuwbrief voor ouders Erasmiaans Gymnasium (2022).** In de eerste editie van de nieuwe nieuwsbrief voor ouders van Erasmianen stond een bijdrage over het project Erasmiaanse Namen getiteld 'Zesdeklassers doen onderzoek naar Erasmiaanse oorlogsslachtoffers'.

Samenvattend

Met het project Erasmiaanse Namen hebben Stichting Sanderling en het Erasmiaans Gymnasium niet alleen de traditionele dodenherdenking op de school een nieuwe impuls gegeven, maar ook een manier gevonden om vast te leggen wat niet vergeten mag worden, om kennis over de Tweede Wereldoorlog onder leerlingen te vergroten, om historische sensatie te creëren en empathie op te wekken bij de leerlingen, en om leerlingen van toen en nu te verbinden.

Erasmiaanse Namen laat zien dat de Erasmiaanse Namen geen 'lege' namen zijn, maar dat achter elke naam een verhaal schuilt. Pas wanneer de verhalen achter de namen bekend worden, zullen de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog ten volle tot ons doordringen.

3.2 Het Vergeten Lyceum

Toen de Joodse leerlingen na de zomervakantie van 1941 niet mochten terugkeren naar hun eigen openbare scholen, richtte de gemeente Rotterdam Joodse scholen voor hen op. Een van die scholen was het Joods Lyceum. Op deze school zaten 150 Joodse tieners uit Rotterdam en omstreken. Velen van hen zouden de oorlog niet overleven. Het Joods Lyceum bestond slechts anderhalf jaar.

Met het project Het Vergeten Lyceum wil Stichting Sanderling het Joods Lyceum uit de vergetelheid halen en de leerlingen van het Rotterdamse Joods Lyceum een naam en een gezicht geven. Stichting Sanderling wil hun verhaal vertellen via een online museale

presentatie die informatief, educatief, participatief, toegankelijk en transparant is. Daarnaast wil de stichting kennis over de Holocaust vergroten en de gevaren van *fake news* en propaganda belichten. De website zal Rotterdamse middelbare scholieren uitgebreide mogelijkheden bieden om zich te verdiepen in het Joods Lyceum. Voor mentoren, docenten geschiedenis en docenten Nederlands komen op de website diverse lesideeën om rondom herdenkingsdata aandacht te besteden aan het Joods Lyceum, waaronder een lespakket met een theatrale interventie voor klassen.

In 2022 deed Anne Schram van Stichting Sanderling onderzoek in schoolarchieven, landelijke archieven, dagboeken, ooggetuigenverslagen en correspondenties met, van en over (leerlingen van) het Joods Lyceum. Zo kon zij met zekerheid de identiteit vaststellen van 83 leerlingen van het Joods Lyceum. Daarnaast is van 33 lyceum- of gymnasiumleerlingen aannemelijk dat ook zij op het Joods Lyceum zaten. Anne Schram, Sjoerd Karsten en Loes Wijnbergen benaderden (nabestaanden en verwanten van) oud-leerlingen van het Joods Lyceum en legden contact met andere onderzoekers en organisaties op het gebied van de Holocaust.

In 2023 zal Stichting Sanderling financiering zoeken om dit project mogelijk te maken.

Het bestuur van Stichting Sanderling heeft dit jaarverslag opgesteld in maart 2023. De Raad van Toezicht heeft dit jaarverslag goedgekeurd op 15 maart 2023.

Mark-David Levin

Julia van de Graaff

Rik Zagers

voorzitter

vicevoorzitter

penningmeester